

N° 642.

**BULGARIE ET
ROYAUME DES SERBES,
CROATES ET SLOVÈNES**

Convention relative à l'assistance
judiciaire, signée à Sofia le 26 no-
vembre 1923.

**BULGARIA AND
KINGDOM OF THE SERBS,
CROATS AND SLOVENES**

Convention relating to legal assis-
tance, signed at Sofia, November
26, 1923.

TEXTE BULGARE. — BULGARIAN TEXT.

№. 642. — СЪДЕБНА КОНВЕНЦИЯ¹ МЕЖДУ ЦАРСТВО БЪЛГАРИЯ И КРАЛСТВОТО НА СЪРБИТЪ, ХЪРВАТИТЪ И СЛОВЕНЦИТЪ, ПОДПИСАНА ВЪ СОФИЯ НА 26 НОЕМВРИ 1923.

*Textes officiels bulgare et serbe, communiqués par le Chargé d'Affaires de Bulgarie à Berne.
L'enregistrement de cette convention a eu lieu le 16 juillet 1924.*

ЦАРСТВО БЪЛГАРИЯ И КРАЛСТВОТО НА СЪРБИТЪ, ХЪРВАТИТЪ И СЛОВЕНЦИТЪ, желаеи да сключатъ съдебна конвенция, назначиха за свои пълномощници :

НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО ЦАРЯ НА БЪЛГАРИТЪ :

Г. г. Христо КАЛФОВА, Министъръ на Външнитъ работи и изповѣданията и Йосифъ ФАДЕНХЕХТЪ, докторъ по правото, бившъ министъръ, професоръ въ Софийския университетъ ;

НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО КРАЛЯ НА СЪРБИТЪ, ХЪРВАТИТЪ И СЛОВЕНЦИТЪ :

Г. г. Миланъ РАКИЧА, Пълномощенъ министъръ и извънреденъ пратеникъ и Милета НОВАКОВИЧА, докторъ по правото, редовенъ професоръ въ Българския университетъ,

които, следъ като сравниха своитъ пълномощия, намѣрени за редовни, уговориха следното :

А. ЗА ПРЕДАВАНЕТО НА СЪДЕБНИ И ИЗВЪНСЪДЕБНИ КНИЖА И НА СЪДЕБНИ ПОРЪЖКИ.

Членъ 1.

Договарящитъ страни се задължаватъ, по граждански и търговски дѣла, взаимно да вржватъ посредствомъ съответнитъ си власти, призовки или други книжа и да изпълняватъ съдебни поржчки, по установения отъ законодателството на замолената държава начинъ или по другъ нѣкой особенъ начинъ, указанъ отъ замолващата власть, стига той да не е противенъ на законодателството на замолената държава.

Книжата и съдебнитъ поржчки се съставятъ на официалния езикъ на замолващата държава. Всички документи и книжа по изпълнение на съдебни поржчки и по вржване съдебни и извънсъдебни книжа се освобождаватъ отъ завѣрка, но трѣба да бждатъ скрѣпени съ печата на съдебната власть, която ги е изпратила. Тѣхното препращане ще става направо отъ съответната съдебна власть на искащата държава до съответната съдебна власть на замолената държава.

Частнитъ документи и книжа, приложени къмъ съдебнитъ поржчки и призовки, не подлежатъ на ново обгербване въ замолената държава.

Съ постановленията на този членъ не се отнема правото на договарящитъ страни да извършватъ направо, чрезъ дипломатическитъ си или консулски агенти, обаче не по принудителенъ начинъ, вржванията на книжа, предназначени за поданицитъ на искащата държава.

¹ L'échange des ratifications a eu lieu le 8 juillet 1924.

TEXTE SERBE. — SERBIAN TEXT.

№. 642. — КОНВЕНЦИЈА¹ ИЗМЕЂУ КРАЉЕВИНЕ БУГАРСКЕ И КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА О СУДСКОЈ ПОМОЋИ, ПОТПИСАНА У СОФИЈИ 26 НОВЕМБРА 1923.

*Bulgarian and Serbian official texts, communicated by the Bulgarian Chargé d'Affaires at Berne.
The registration of this Convention took place on July 16, 1924.*

КРАЉЕВИНА БУГАРСКА И КРАЉЕВИНА СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА, желећи да закључе конвенцију о судској помоћи, именовале су својим пуномоћницима :

ЊЕГОВО ВЕЛИЧАНСТВО КРАЉ БУГАРА :

Г. г. Христу КАЛФОВА, Министра Спољних Послова и
Јосифа ФАДЕНХЕХТА, доктора права, бившег министра правде и професора Софијског
универзитета ;

ЊЕГОВО ВЕЛИЧАНСТВО КРАЉ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА :

Г. г. Милана РАКИЋА, Пуномоћног Министра и Изванредног Посланика и
Милету НОВАКОВИЋА, доктора права и редовног професора Београдског универзитета,

који су, пошто су положили њихова пуномоћија за која се утврдило да су пуноважна, закључили следеће :

А. О ПРЕДАЈИ СУДСКИХ И ВАНСУДСКИХ ПИСМЕНА И СУДСКИХ НАЛОГА!

Члан I.

Уговорне стране обавезују се по грађанским и трговачким делима да узајамно предају, преко надлежних власти, позиве или друга писмена и да извршују судске налоге по утврђеном поступку законодавства умољене државе, или на други који особени начин, указан од стране власти која моли, с тим да се не противи законима умољене државе.

Писмена и судски налози састављаће се на званичном језику оне државе која моли.

Сви документи и спроводна писма који се односе на извршење судских налога и на предају судских и вансудских писмена ослобођавају се од овере, али треба да буду снабдевени печатом судске власти која их шаље.

Њихову доставу вршиће непосредно надлежна судска власт државе која тражи надлежној судској власти умољене државе.

Приватни документи и писмена приложена судском налогу и позиву не подлеже поновном плаћању таксе у умољеној држави.

Одредбе овога члана не одузимају право уговорним странама да непосредно преко својих дипломатских или консуларних представника извршују саопштења упућена држављанима државе која тражи, али да то не буде принудним начином.

¹ The exchange of ratifications took place July 8, 1924.

Членъ 2.

Извършването на предвиденото въ чл. 1 връчване може да бжде отказано само ако държавата, въ чиято територия то трѣба да стане, го счита отъ естество да накърни нейния суверенитетъ или да застраши нейната безопасностъ.

Връчването се доказва или съ една датирана или завѣрена разписка отъ получателя, или съ едно удостоверение отъ властѣта на замолената държава, което да установява обстоятелството, начина и датата на връчването.

Ако предназначения за връчване документъ е предаденъ въ двоенъ екземпляръ, разписката или удостоверението трѣба да се намира върху единия отъ двата листа или да бжде приложено къмъ него.

Членъ 3.

Съдебната властъ, до която е отправена една предвидена въ чл. 1 съдебна поръчка, е длъжна да я изпълни, като употреби сжщитѣ принудителни сръдства, както и при изпълнението на една поръчка, изходяща отъ властитѣ на замолената държава, или на една молба, предявена за сжщата цель отъ една заинтересувана страна. Тези принудителни сръдства не бива да се употребяватъ, ако се касае до явяване въ сждъ на сждици се страни.

Властѣта която е направила поръчката се уведомява, по нейно искане, за времето и мѣстото на извършването на исканото действие, за да бжде поставена заинтересуваната страна въ положение да присъствува.

Изпълнението на съдебната поръчка може да бжде отказано само :

1. Ако достовѣрността на документа не е уста новена ;
2. Ако въ замолената държава изпълнението на съдебната поръчка не влиза въ длъжноститѣ на съдебната властъ ;
3. Ако държавата, въ чиято територия изпълнението трѣба да стане, счита това изпълнение отъ естество да накърни нейния суверенитетъ или нейната безопасностъ.

Въ случай на некомпетентностъ на замолената властъ, съдебната поръчка трѣба служебно да се препрати на компетентната съдебна властъ на сжщата държава, съобразно съ установенитѣ въ нейното законодателство правила.

Въ всички случаи, когато съдебната поръчка не бжде изпълнена отъ замолената властъ, тази последната незабавно уведомява за това властѣта, която е отправила поръчката, като посочи, въ случайтѣ предвидени въ алинея третя, причинитѣ, по които изпълнението на съдебната поръчка е било отказано, а въ случай на предходната алинея, властѣта, на която поръчката е препратена.

Членъ 4.

Призовкитѣ, връчванията на книжа, показанията или разпититѣ на свидѣтели, заключенията на вещи лица, актоветѣ по съдебно производство и изобщо всѣки документъ, който бжде издаденъ, било по граждански, било по търговски дѣла, по поводъ на съдебна поръчка на нѣкое сждилище на една отъ договарящитѣ страни, върху територията на другата, трѣба да се съставятъ на необгербована хартия и безплатно.

Разноскитѣ, последвали при предаването на призовкитѣ и на други съдебни книжа или при изпълнението на съдебни поръчки, сж въ тежестъ на замолената държава.

Разпореждането на първата алинея се отнася само до бериитѣ, длъжими въ подобенъ случай на съответното правителство, и никакъ не обгръща нито длъжимитѣ на свидетелитѣ и на вещи лица обезщетения, или припадащитѣ се на чиновницитѣ възнаграждения, всѣкого, когато при съставянето на искания актъ тѣхната намѣса се налага отъ законитѣ. Тези разноси оставатъ въ тежестъ на заинтересуванитѣ страни и трѣба да се заплатятъ съгласно съ закона действащъ въ страната, въ която става изпълнението ; ако стане нужно, тѣ се внасятъ предварително отъ замолената държава.

Разноскитѣ, за които става дума въ предходната алинея, трѣба да се понесатъ отъ искащата държава, ако изплащането имъ не може да бжде добито отъ заинтересуванитѣ страни.

Члан II.

Извршење предаје предвиђене у члану I. може да се одбије само ако држава на чијој територији она треба да се изврши сматра да се тиме вређа њен суверенитет или угрожава њена безбедност.

Предаја се доказује или једним датираним и овереним рецелисом од примаоца или једним уверењем власти умољене државе из кога ће се видети околности, начин и датум предаје.

Ако је одређен за предају докуменат послат у два примерка, потврда треба да се стави на једноме од два примерка или да им буде приложена.

Члан III.

Судска власт, којој је достављен један од судских налога предвиђених у члану 1, дужна је да га испуни, служећи се истим принудним средствима као и при извршењу налога који потичу од власти умољене државе или захтева поднетог у истом циљу од једне заинтересоване стране. Та принудна средства неће се морати употребити кад се тиче доласка на суд парничних страна.

Власт која тражи извршење биће на свој захтев извештена о дану и месту кад ће се и где приступити извршењу да би заинтересована страна била стављена у могућност да присуствује.

Извршење једнога судског налога моћи ће се одбити само :

- 1) ако није утврђена аутентичност документа ;
- 2) ако у замољеној држави извршење судског налога не спада у надлежност судске власти ;
- 3) ако држава, на чијој би се територији имало приступити извршењу, налази да је то извршење такве природе да вређа њен суверенитет или њену безбедност.

У случају да умољена власт није надлежна, судски налог доставиће се по службеној дужности надлежној судској власти исте државе према одредбама њених закона.

У свима случајевима кад замољена држава не буде извршила судски налог, она ће о томе одмах известити власт од које је налог потекао, означајући у случају поменутом у алинеји 3 разлоге из којих је одбијено извршење судског налога, а у случају поменутом у претходној алинеји, власт којој је налог достављен.

Члан IV.

Позиви на суд, саопштења аката, искази и саслушања сведока, мишљења вештака, акти судског поступка и у опште сваки акт који се буде издао било у грађанским било у трговачким делима по налогу суда једне уговорне стране на територији друге, саставиће се на нетаксираној хартији и бесплатно.

Трошкови изазвани саопштењем позива и других судских писмена или извршењем судских налога паћиће на терет замољене државе.

Одредба 1. алинеје односи се само на таксе које наплаћују дотичне државе и никако не обухвата награде сведоцима и вештацима, ни награде које се дају чиновницима сваки пут кад закон захтевају њихово учешће за извршење захтева. Ти трошкови ће остати на терету парничних страна и платиће се према законима који важе у држави у којој има да се испуни извршење ; ако је потребно, њих ће привремено исплатити умољена држава.

Трошкове, о којима говори претходна алинеја, сносиће држава која даје налог, ако се не могу наплатити од парничних страна.

B. ЗА ДОСТЪПА ПРЕДЪ СЪДИЛИЩАТА. ЗА ОБЕЗПЕЧЕНИЕТО. (CAUTIO JUDICATUM SOLVI).

Членъ 5.

Гражданитѣ на всѣка отъ договарящитѣ страни иматъ свободенъ и лесенъ достъпъ предъ съдилищата на другата и могатъ да се явяватъ предъ тѣхъ, подъ сжщитѣ условия и по сжщитѣ начини като мѣстнитѣ поданици. А именно, никакво обезпечение, ни влогъ, подъ каквото и да било наименование, не може да бжде наложено на поданицитѣ на една отъ договарящитѣ страни, било по причина на качеството имъ на чужденци, било по причина на липса на мѣстожителство или на мѣсто-пребывание въ страната, когато тѣ иматъ мѣстожителството си върху територията на една отъ тѣѣ страни и се явяватъ предъ съдилищата на другата, като истци или като встѣпили въ дѣлото трети лица.

Членъ 6.

Произнесенитѣ отъ съдилищата на едната договаряща страна решения за осжждане на сждебни разноси срещу ищецъ или встѣпило въ дѣлото трето лице, които сж били освободени отъ представяне на обезпечение или на влогъ, било въз основа на чл. 5, било въз основа на закона на държавата, въ която дѣлото е заведено, се обявяватъ по предявено по дипломатически редъ искане, за безплатно изпълними отъ надлежната властъ на другата договаряща страна, съобразно съ мѣстния законъ.

Членъ 7.

Решенията досежно сждебнитѣ разноси се обявяватъ за изпълними, безъ изслушване на странитѣ, но съ право на обжалване за осждената страна, съобразно съ законодателството на държавата, въ която изпълнението трѣба да се извърши.

Властѣта, която е компетентна да се произнесе по искането за обявяване изпълнителността, се ограничаватъ да разгледа :

1. Дали, споредъ закона на страната, дето осжждането е било произнесено, преписа отъ решението удовлетворява нужнитѣ за неговата достовѣрность условия ;

2. Дали, споредъ сжщия законъ, решението е влѣзло въ законна сила.

За да се смѣтатъ, изпълнени предписанитѣ отъ предходната алинея, точки първа и втора, условия, достатъчно е едно изявление отъ компетентната властъ на искащата държава, отъ което да се вижда, че решението е влѣзло въ законна сила и е станало неотмѣнимо по обикновения касационенъ редъ.

B. ЗА ПРАВОТО НА БЕДНОСТЪ ПРЕДЪ СЪДИЛИЩАТА.

Членъ 8.

Гражданитѣ на всѣка отъ договарящитѣ страни се ползватъ върху територията на другата, съ право на бедностъ както мѣстнитѣ граждани, като се съобразяватъ съ законодателството на държавата въ която правото на бедностъ е поискано.

Членъ 9.

Въ всички случаи свидетелството или заявлението за бедностъ се издава или се приема отъ властитѣ на обикновеното мѣстопребывание на просителя, или, при липса на такова, отъ властитѣ на неговото настояще мѣстопребывание. Ако мѣстопребыванието на просителя не се намира върху територията на договарящитѣ страни и ако властитѣ на неговото мѣстопребывание не издаватъ или не приематъ такива свидетелства или заявления, достатъчно е едно свидетелство или едно заявление, издадено или прието отъ единъ дипломатически или консулски агентъ на държавата, на която принадлежи просителя.

Б. ПРИСТУП СУДОВИМА. КАУЦИЈА.
(Cautio judicatum solvi).

Члан V.

Држављани једне уговорне стране имаће слободан и лак приступ судовима друге и моћи ће суду да предстану под истим условима и на исти начин као месни грађани. На име никаква кауција ни полог, ма под каквим називом, не могу се наметнути држављанима једне уговорне стране који имају стално место пребивања на територији једне од уговорних страна и који су предстали суду друге уговорне стране као тужиоци, зато што су странци или зато што немају на тој територији свој домицил или место пребивања.

Члан VI.

Осуде на парничне трошкове, које су изrekli судови једне уговорне стране против тужиоца ослобођеног кауције или полога на основу члана V., или на основу закона државе у којој је тужба подигнута, биће на захтев, учињен дипломатским путем, оглашене бесплатно за извршне од надлежне власти друге уговорне стране, саобразно месним законима.

Члан VII.

Решења која се односе на парничне трошкове огласиће се за извршна не саслушавајући парничне стране, али ће осуђена страна имати право да се жали, саобразно законодавству државе у којој извршење треба да се испуни.

Надлежна власт за решавање о захтеву извршности ограничиће се на то да извиди :

- 1) Да ли, по законима државе у којој је пресуда изречена, препис решења испуњава услове који су потребни за његову аутентичност ;
- 2) Да ли, по истим законима, решење има извршну силу.

Да би се испунили услови прописани претходном алинејом тачка 1 и 2, довољна ће бити једна изјава надлежне власти државе која тражи, која утврђује да је решење постало извршно и да против њега не може више бити употребљено никакво редовно правно средство.

В. БЕСПЛАТНА ПРАВНА ПОМОЋ СИРОМАШНИМА.

Члан VIII.

Грађани сваке уговорне стране користиће се на територији друге уговорне стране бесплатном правном помоћи услед сиромаштва као и месни грађани, ако се саобразе законодавству оне државе у којој траже бесплатну правну помоћ.

Члан IX.

У свима случајевима, уверење или изјаву о сиромашном стању издају власти онога места у коме молилац обично борави или ако га нема, власти онога места у коме се сада налази. Ако се место основања молиочево не налази на територији једне од уговорних страна, и ако власти његовог места становања не издају или не примају таква уверења или изјаве, довољно је једно уверење или једна изјава које су издали или примили дипломатски или консуларни представници државе чији је држављанин молилац.

Членъ 10.

Властта, която е компетентна да издаде свидетелство или да приеме заявление за бедност, може да събере сведения върху имотното състояние на просителя от властите на другата договаряща страна.

Властта, на която е възложено да се произнесе по молбата за признаване право на бедност, си запазва въ предълитъ на своето ведомство, правото да провѣрва представенитѣ и свидетелства, заявления и сведения.

Г. ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СЪДЕБНИТЪ РЕШЕНИЯ И СПОГОДБИ ПО ГРАЖДАНСКИ И ТЪРГОВСКИ ДѢЛА.

Членъ 11.

По въпроси отъ спорно или охранително правосъдие, съдебнитѣ решения, заповеди за изплащане и други постановления, издадени отъ гражданскитѣ или търговскитѣ сѣдилища на всѣка отъ договарящитѣ страни, както и спогодбитѣ, станали предъ тези сѣдилища, се привеждатъ въ изпълнение върху територията на другата, съгласно съ следнитѣ постановления.

Българскитѣ изпълнителни листове, издадени по менителници и записи на заповѣди отъ българскитѣ сѣдилища, съгласно съ чл. 14 отъ българския Законъ за заповедното производство (обнародванъ въ Държавенъ вѣстникъ, бр. 277 отъ 1897 год.), ще иматъ въ територията на С. Х. С. Кралство силата на заповѣди за изплащане.

Членъ 12.

Изпълнението не се допуска когато съ решението се разрешава споръ за право на собственост или за други вещи права върху недвижими имущества, находящи се въ държавата, въ която е поискано изпълнението.

Членъ 13.

Изпълнението не се допуска въ случай, че то би послужило да осъществи едно правно отношение или едно искане, на които по съображения на нравственостъ или на общественъ редъ, законътъ на мѣстоизпълнението отказва действителността или искътъ.

Членъ 14.

Изпълнението въз основа на едно съдебно решение се допуска само при следнитѣ условия :

1. Ако сѣдътъ, който се е произнесълъ по дѣлото, трѣба да се счита за компетентенъ по силата на чл. 15 отъ настоящата конвенция ;
2. Ако съдебното решение е влѣзло въ законна сила и е станало неотменимо по обикновения касационенъ редъ.

Членъ 15.

Компетентността на сѣда, който се е произнесълъ по дѣлото, се счита за установена въ смисъла на чл. 14, точка първа, ако споредъ законитѣ на замолената държава дѣлото може да бѣде подседно на единъ сѣдъ на другата договаряща страна.

Компетентността винаги се счита установена въ следнитѣ случаи :

1. Когато се касае за искъ, предявенъ отъ приносителя на една менителница, на единъ записъ на заповѣди или на единъ чекъ срещу едно лице, задължено по менителницата, записа на заповѣди или чека, и по който въпросъ се е произнесълъ сѣдътъ на онова мѣсто, което споредъ законитѣ на този сѣдъ се счита за мѣсто на плащането ;
2. Когато по единъ насрещенъ искъ, сѣдътъ, въ който първоначалниятъ искъ е билъ висящъ, се е произнесълъ съобразно съ законитѣ, които сѣ въ сила за самия него ;

Члан X.

Власт надлежна за издавање уверења или примање изјаве о сиромашном стању може прикупити податке о имовном стању молиочевом од власти друге уговорне стране.

Власт којој је стављено у дужност да решава по молби за признање бесплатне правне помоћи, задржава себи право, у границама своје надлежности, да провери уверења, изјаве и обавештења који су јој поднети.

Г. ИЗВРШЕЊЕ СУДСКИХ РЕШЕЊА И ПОРАВЊАЊА У ГРАЂАНСКИМ И ТРГОВАЧКИМ СПОРОВИМА.

Члан XI.

У спорним и неспорним делима, пресуде, одлуке о наплати и друга решења која су донели грађански или трговачки судови једне или друге уговорне стране као и поравњања постигнута на тим судовима биће извршени на територији друге уговорне стране према одредбама ниже означеним.

Бугарски испунителни листови издати по меницама од бугарских судова сагласно са чланом XIV. закона о заповедном поступку обнародованог у Држ. Вестнику, бр. 277 — 1897 имаће на територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца силу одлуке о наплати.

Члан XII.

Не дозвољава се извршење када се одлучује о праву својине или о другим стварним правима над непокретностима, које се налазе у држави од које је затражено извршење.

Члан XIII.

Неће се дозволити међутим извршење у случају када би се њиме остварио један правни однос или захтев, коме суд места извршења не признаје пуноважност или правну радњу са гледишта јавног поретка или морала.

Члан XIV.

Извршење на основу једне судске одлуке моћи ће се дозволити само под овим условима :

- 1) да се суд који је донео одлуку мора сматрати за надлежног по члану XV. ове конвенције.
- 2) Да је одлука постала извршна и да против ње не може више бити употребљено никакво редовно правно средство.

Члан XV.

Надлежност суда који је решавао по једном спору сматраће се да је доказана у смислу члана XIV., тачка 1, ако је по законима умољене државе спор могао бити суђен на једном суду друге уговорне стране.

Надлежност увек ће се сматрати да постоји у овим случајевима :

- 1) Кад је тужбу поднео носилац једне менице или чека против лица које је дужник по тој меници или чеку и кад је по тој тужби решавао суд онога места које се по законима тога суда сматра за место плаћања ;

- 2) Кад је по једној противтужби суд, који поступа на основу прве тужбе, решавао према законима који су за њега пуноважни.

924

може
ојцаостъ,
ства,

И И

нпла-
отъ
шл-гар-
ванъ
латаоствъ
то еение
на

я :

тенъ

икно-

исъла
ждношисъ
вѣдъ
гѣ на

ящъ,

642

3. Когато странитѣ по дѣлото сж търговци и е било произнесено решение по искъ за изпълнение или за унищожение на единъ договоръ, или за вреди и загуби поради изпълнение или неточно изпълнение, отъ сжда на мѣстото, дето договора трѣба да се изпълни ;

4. Когато странитѣ, по взаимно съгласие, предварително сж се подчинили на компетентността на сжда, който се е произнесълъ по дѣлото.

Членъ 16.

Изпълнението въз основа на една сждебна спогодба се допуска, само когато тази спогодба подлежи на изпълнение, споредъ законитѣ на мѣстото, дето е станала.

Членъ 17.

Даже ако предвиденитѣ отъ чл. чл. 11 до 16 условия бждатъ спазени, изпълнението не се допуска, вследствие на възражение предявено отъ задължената страна (чл. 21) :

1. Ако исковата молба не е била редовно вржчена на ответника, който въ производството, съставляващѣ основата на решението, не е взелъ участие ;

2. Ако вследствие на друга нѣкоя нередовност по производството, лицето, срещу което изпълнението трѣба да бжде извършено, е било лишено отъ възможността да вземе участие въ производството ;

3. Ако, споредъ законодателството на мѣстото, дето решението е било издадено, или спогодбата станавала, решението или спогодбата сж престанали да подлежатъ на изпълнение ;

4. Ако споредъ законодателството на мѣстото на изпълнението, възражението за присждено нѣщо се противопоставя на искането, заради което изпълнението трѣба да се извърши.

Вржването се счита редовно, въ смисълъ на точка първа, само ако исковата молба е била вржчена лично на ответника или на неговия представител, опълномощенъ да я приеме. Въ територията на онази договаряща страна, чиито сждилища сж били сезирани съ изпълнението, вржването трѣба да е било извършено по реда на сждебна помощъ или по начина предвиденъ въ последната алинея на чл. 1.

Членъ 18.

Молбата за привеждане въ изпълнение, която може да изхожда отъ сжда или отъ страната по дѣлото, трѣба да бжде придружена съ следнитѣ книжа :

1. Съ преписъ отъ сждебното решение заедно съ мотивитѣ или съ преписъ отъ сждебната спогодба ;

2. Съ едно официално удостоверение или декларация, че решението е влѣзло въ законна сила, станало е неотмѣнимо по обикновения касационенъ редъ и че подлежи на принудително изпълнение, или че сждебната спогодба е станала изпълнима.

Ако молбата изхожда отъ единъ сждъ тя ще се изпрати направо до сждътъ на другата държава, чрезъ който ще се извършва изпълнението.

Когато се касае за молба, предявена направо отъ заинтересувана страна на сжда на държавата, въ която решението или спогодбата трѣба да се приведе въ изпълнение, помепатитѣ въ точка първа и втора на настоящия членъ книжа трѣба да бждатъ завѣрени отъ централното сждебно управление на държавата отъ която тѣ изхождатъ.

Членъ 19.

Компетентната властъ на замолената държава се произнася върху допустимостта на изпълнението безъ да изслуша задължената страна. Изпълнението трѣба да се допусне, ако предвиденитѣ за това отъ чл. чл. 11 до 16 условия сж изпълнени, безъ да се пристѣпва служебно къмъ проучване, дали мотивитѣ на отказа, изброени въ чл. 17 съществуватъ. Забранено е на сжда на замолената държава да влиза въ разглеждане на дѣлото по същество.

Въ случай на нужда замоления сждъ може да поиска разяснения отъ сжда, отъ който изхожда подлежащия на изпълнение актъ, или който е поискалъ неговото изпълнение.

3) Кад су парничари у једноме спору трговци, и кад је донео решење по захтеву извршења или раскида једнога уговора или по тражењу накнаде штете због неизвршења или непотпуног извршења онај суд у чијем се месту уговор имао извршити.

4) Кад су парничари споразумно пристали у напред на надлежност суда који је о спору решавао.

Члан XVI.

Извршење на основу судскога поравнања биће само онда кад је то поравнање постало извршно по законима места у коме је изведено.

Члан XVII.

И онда кад су услови које предвиђају члан XI.—XVI. испуњени, неће се дозволити извршење ако му се противи дужник (члан XXI.):

1) Кад тужба није била редовно саопштена туженој страни и кад она стога није узела учешћа у поступку на коме се решење суда оснива;

2) Кад је услед друге које неправилности поступка, лице на чију се штету има извести извршење било лишено могућности да у том поступку узме учешћа;

3) Кад су по законодавству места у коме је решење донето или изведено поравнање, решење или поравнање изгубили извршну силу;

4) Кад се по законодавству места извршења, чињеница да је ствар већ једном пресуђена противи захтеву извршења.

Саопштење тужбе сматраће се за правилно у смислу тачке 1. само онда кад је тужба саопштена лично туженој страни или њеноме заступнику опуномоћеном да је прими. На територији оне уговорне стране, од чијих се судова тражи извршење, саопштење морало се извршити према уређењу правне помоћи или на начин предвиђен у последњој алинеји члана 1.

Члан XVIII.

Уз захтев за извршење који може поднети или суд или парнична страна, треба приложити ова писмена:

1) Препис судскога решења са разлозима или препис судскога поравнања.

2) Једно званично уверење или изјаву да је решење или судско поравнање постало извршно и да против њега не може више бити употребљено никакво редовно правно средство.

Ако захтев за извршење упућује један суд, саопштиће се непосредно суду оне друге државе у којој решење има да се изврши.

Ако захтев за извршење упућује парнична страна непосредно суду државе у којој има да се изврши судско решење или поравнање, исправе поменуте у 1. и 2. тачки овога члана морају бити оверене од стране средишне судске управе државе из које се упућују.

Члан XIX.

Надлежна власт умољене државе решаваће да ли се извршење може одобрити, не саслушавајући дужника. Извршење ће се морати дати ако су испуњени услови који су предвиђени у члану XI.—XVI., и суд неће по званичној дужности улазити у испитивање, да ли постоје разлози за одбијање извршења који су побројани у члану XVII. Забрањено је суду умољене државе да улази у испитивање самога спора.

Ако је потребно, умољени суд може тражити објашњења од онога суда од кога потиче решење које има да се изврши или који је то извршење тражио.

Членъ 20.

Когато молбата за изпълнение изхожда отъ единъ създъ, властта призована да се произнесе по тази молба, трѣба да назначи по просба отъ казания създъ единъ представител на вискателя и да предупреди за това създътъ, който е поискалъ изпълнението. Разносикътъ, който трѣба да се заплатятъ на подобенъ представител, сж въ тяжестъ на създа, отъ който изхожда молбата.

Членъ 21.

Ако изпълнението се допусне, нужнитѣ за неговото извършване мѣрки трѣба незабавно да бждатъ взети служебно. Задължената страна може вънъ отъ допустимото по мѣстни закони обжалване, да предяви възражение срещу изпълнението по причина, че едно отъ предвиденитѣ въ чл. чл. 11 до 16 условия липсва, или че съществува единъ отъ мотивитѣ за отказъ, изброени въ чл. 17. Освенъ когато е основано на постановленията на чл. 13 и чл. 17, точки трета и четвърта, възражението трѣба да бжде предявено въ срокъ отъ две седмици отъ връчването на опредѣлението за допусчане изпълнението.

По възражението се произнася създътъ компетентенъ по мѣстнитѣ закони.

Когато възражението е направено, изпълнителнитѣ мѣрки превишаващи целта да се обезпечи вземането, могатъ по просбата на задължената страна, да бждатъ отложени, докато създътъ се произнесе по възражението.

Членъ 22.

До колкото настоящата конвенция не съдържа нѣкои особени наредби, прилагатъ се при извършване на изпълнението законитѣ на замолената държава.

Членъ 23.

Когато по липса на исканитѣ условия изпълнението бжде отказано, вискателятъ е свободенъ да подаде жалба.

Молбата за изпълнение може, обаче, да бжде подновена отъ създа, който го е искалъ, или отъ заинтересуваната страна, ако предвиденитѣ отъ настоящата конвенция условия бждатъ отпосле изпълнени.

Членъ 24.

Последвалитѣ по изпълнението на решенията и на съдебнитѣ спогодби съдебни разноси сж въ тяжестъ на съдящитѣ се страни и трѣба да бждатъ заплатени, съгласно съ действующитѣ закони въ страната, въ която изпълнението се извършва; тѣ трѣба да бждатъ, въ случай на нужда, предварително внесени отъ замолената държава.

Ако изплащането на казанитѣ разноси не може да се добие отъ странитѣ, тѣ се понасятъ отъ искащата държава.

Беритѣ, които биха последвали при изпълнението, се определятъ съ законитѣ на страната, въ която изпълнението трѣба да се извърши. Изпълнението обаче не може да бжде забавено подъ предлогъ че гореозначенитѣ берии не сж били платени.

Членъ 25.

Издаденитѣ решения и станалитѣ спогодби върху територията на една отъ договорящитѣ страни иматъ, върху територията на другата, сж цата сила и сж цото действие, както решенията и спогодбитѣ, постановени въ страната, стига изпълнението имъ да се допуска върху тази територия отъ настоящата конвенция.

Членъ 26.

Личното задържане, било като изпълнителна, било като охранителна мѣрка, не може, по граждански и търговски дѣла, да бжде прилагано спрѣмо чужденцитѣ, граждани на една отъ договорящитѣ

Члан XX.

Ако захтев за извршење потиче од једнога суда, власт позвана да поступи по том захтеву назначиће једнога заступника тужиоцу, на захтев суда који је тражио извршење и о томе ће тај суд известити. Трошкови поднети услед одређивања заступника пашће на терет суда који је тражио извршење.

Члан XXI.

Ако је извршење дозвољено, предузеће се по службеној дужности и без одлагања потребне мере да се оно изведе. Дужник може, изван права жалбе које му је признато месним законима, да тражи обустављање извршења стога што не постоји један од услова предвиђених у члану XI.—XVI., или што постоји један од разлога за отказ извршења који су побројани у члану XVII. Ако се не позива на одредбе члана XIII. и XVII., тачка 3. и 4., дужник мора захтевати обуставу извршења у року од две недеље од дана кад му је саопштено да је извршење одобрено.

О дужниковом захтеву решаваће суд који је надлежан по месним законима. Кад дужник захтева обуставу, све мере извршења које премашају циљ обебеђења потраживања, могу бити одложене на његов захтев све док се не буде донело решење по тражењу обуставе.

Члан XXII.

У колико се у овој конвенцији не налазе нарочите одредбе о томе, закони умољене државе примењиваће се приликом извођења извршења.

Члан XXIII.

Кад је извршење одбијено зато што нема захтеваних услова, тужилац има право да поднесе жалбу.

Захтев извршења ће међутим моћи поновити било суд било заинтересована страна парнична, ако се накнадно буду испунили услови које ова конвенција предвиђа.

Члан XXIV.

Судски трошкови проузроковани извршењем судских решења и поравнања пашће на терет парничара и треба да буду плаћени према законима који се примењују у држави где се извршење обавило ; ако је потребно, износ тих трошкова привремено ће исплатити умољена држава.

Ако се од парничних страна не могу трошкова наплатити, сносиће их она држава која је тражили извршење.

Таксе које би се имале платити приликом извршења одредиће се према законима државе у којој има да се испуни извршење. Извршење се међутим не може одлагати за то што горе поменуте таксе нису плаћене.

Члан XXV.

Донета решења и постигнута поравнања на територији једне уговорне стране имаће на територији друге уговорне стране исту снагу и дејство као решења и поравнања која су постала на тој самој територији у колико се овом конвенцијом дозвољава њихово извршење на њој.

Члан XXVI.

Лишавање слободе, било да је извршна мера, било да је мера предохране, не може се у грађанским и трговачким споровима примењивати на странце, држављане једне или друге уговорне стране,

страни, ако то не се прилага спрѣмо мѣстницѣ граждани. Всѣко обстоятелство, на което може да се позове единъ мѣстенъ гражданинъ, установенъ на мѣстожителство въ страната, за да иска отмѣнение на личното задържане, трѣба да има сжщото действие въ полза на единъ гражданинъ въ другата договаряща страна, даже ако това обстоятелство е настъпило въ странство.

Д. ЗА НЕСЪСТОЯТЕЛНОСТЪТА.

Членъ 27.

Когато въ територията на една отъ договарящитѣ страни бжде обявена нѣкоя несъстоятелностъ, и несъстоятелниятъ притежава движими имоти върху територията на другата, безъ да бжде тамъ установенъ, трѣба да се пристъпи къмъ запазването, описването и преподаването на горепоменатитѣ движими имоти на сжда, при който е обявена несъстоятелността, ако това бжде поискано отъ последния.

Отъ деня, въ който отправената до надлежния сждъ молба, съ която се иска запазването или преподаването на казанитѣ имоти, му бжде предадена, никакъв залогъ не може да бжде установенъ върху имуществото, подлежаще на предаване. Обаче предаването на обявилния несъстоятелността сждъ не може да се извърши, когато сж заявени върху имуществата, подлежащи на предаване, права за възвръщане или за възстановане, права за задържане или привилегии, залози или други вешни права, установени преди гореозначения денъ или когато е поискано отдѣлянето на такива имоти, именно на едно наследство. Въ такъвъ случай, на сжда, при който е обявена несъстоятелността, може, да се предаде само онова, което остава отъ имотитѣ, следъ като казанитѣ искания бждатъ напълно удовлетворени.

Считатъ се че принадлежатъ къмъ движимо имущество, вземанията, даже когато тѣ сж обезпечени съ ипотека върху недвижими имоти.

Членъ 28.

Разпоредданията, които трѣба да се взематъ досежно движимитѣ имоти, които споредъ предходния членъ, не могатъ да се предадатъ, както и досежно всички недвижими имоти на несъстоятелния сж подлежащи въ всѣки случай, на сждилищата на държавата, върху чиято територия тѣзи имоти се намиратъ.

Ако тѣзи имоти тамъ подлежатъ на принудителна продажъ, излишекътъ добитъ отъ цената на продажбата, следъ като правоимащитѣ кредитори бждатъ удовлетворени, трѣба да се предаде на сжда, при който е обявена несъстоятелността, съобразно съ постановленията на предходния членъ.

Членъ 29.

Въ несъстоятелноститѣ, обявени въ територията на една отъ договарящитѣ страни, кредиторитѣ поданици на другата, трѣба да бждатъ напълно приравнени къмъ кредиторитѣ мѣстни поданици. Когато при обявяване на несъстоятелността се предполага, че има кредитори върху територията на другата договаряща страна, обявяването на несъстоятелността трѣба да бжде обнародвано и въ Държавния вестникъ на другата страна, и то съобразно съ наредбитѣ, които сж тамъ въ сила.

Е. ОКОНЧАТЕЛНИ ПОСТАНОВЛЕНИЯ.

Членъ 30.

Настоящата конвенция влиза въ сила отъ деня на размѣната на ратификацитѣ и остава въ сила за една година отъ датата на отказа на една отъ договарящитѣ страни.

Въ удостоверение на горнето пълномощницитѣ подписаха и скрепиха съ печатитѣ си настоящата конвенция съставена въ два оригинални екземпляри на български и сръбски склучена въ София на 26 Ноември 1923 год.

(м. п.) Хр. КАЛФОВЪ с. р.

(м. п.) Д-ръ И. ФАДЕНХЕХТЪ с. р.

ако се не примењује и на саме месне грађане. Свака околност, на коју се може позивати један месни грађанин настањен на територији, да би се ослободио лишења слободе, мора имати исто дејство и у корист држављанина друге уговорне стране, чак и онда ако се та околност створила у иностранству.

Д. СТЕЦИШТА.

Члан XXVII.

Када је на територији једне од уговорних страна отворен стечај, па лице стављено под стечај има покретности на територији друге уговорне стране и ако није на њој настањено, приступиће се обезбеђењу, попису и предаји поменутих покретности суду који је стечај објавио, када тај суд буде то затражио.

Од дана кад надлежни суд буде добио захтев који му је упућен а којим се тражи предузимање мера ради обезбеђивања или предаје речених добара, ни једна од ствари која би могла да се преда не може бити предмет залогѐ. Али се неће извршити предаја суду надлежном за стечај, када се на добра која би имала да буду предана полажу права, постала пре поменутог дана, као права својине или повраћаја, права задржавања или првенства, право залогѐ и друга стварна права — или кад се тражи одвајање таквих добара наиме у наследству. У томе случају, суду надлежном за стечај моћи ће се предати само она добра која остану пошто речени захтеви буду били задовољени.

Сматраће се да спадају у покретно имање потраживања, и онда кад су обезбеђена хипотеком над непокретностима.

Члан XXVIII.

Мере које ће се предузети према оним покретностима, које се према претходном члану не могу предати, као и мере према свима непокретностима лица стављеног под стечај, спадају у сваком случају у надлежност суда државе онога места на коме се та добра налазе.

Ако та добра буду предмет принудне продаје, вишак који се буде добио од продајне цене, пошто се буду намирили повериоци чије је право признато, предаће се суду који је објавио стечај, према одредбама претходног члана.

Члан XXIX.

У стечају отвореном на територији једне уговорне стране, повериоци који су држављани друге уговорне стране биће потпуно изједначени са месним повериоцима.

Када се при отварању стечаја претпоставља да има поверилаца на територији друге уговорне државе, отварање стечаја објавиће се у службеном листу те друге државе а према одредбама које важе за ту државу.

Е. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ.

Члан XXX.

Ова конвенција ступа на снагу на дан измене ратификација и остаће у снази још за једну годину дана од дана отказа са стране једне од уговорних страна.

У потврду овога пуномоћници потписали су ову конвенцију и ставили своје печате. Закључено у Софији и састављено у два равногласна примерка на српском и бугарском језику. 26-ог Новембра 1923 год.

(м. п.) М. М. РАКИЧ с. р.

(м. п.) Д-р Милета НОВАКОВИЧ с. р.

ПРИЛОЖЕНИЕ.

За да могат да се довършатъ висящите дѣла предъ българските сѣдилища, по които сж страни бивши български поданици, станали сега поданици на Кралството на Сърбитѣ, Хърватитѣ и Словенцитѣ по Договора за Миръ въ Ньои, договорящите страни се споразумѣха върху следното :

Висящите дѣла ще бждатъ довършени отъ българските сѣдилища, като странитѣ се призоваватъ за деня на гледането по реда посоченъ въ Сждебната конвенция.

Сжщо тъй при гледане дѣлата въ Върховния касационенъ сждъ, странитѣ ще се призоватъ, освенъ чрезъ « Държавенъ вестникъ », и съ отдѣлни съобщения.

Издаденитѣ по тия дѣла решения на българските сѣдилища ще се изпълняватъ на територията на Кралството на Сърбитѣ, Хърватитѣ и Словенцитѣ при спазване условията предвидени въ горната Конвенция.

Сключено въ София на 26 Ноември 1923 год.

Съставенъ въ два оригинални екземпляра на български и сръбски.

(м. п.) Хр. РАЛФОВЪ с. р.

(м. п.) Д-ръ И. ФАДЕНХЕХТЪ с. р.

ПРИЛОГ.

Да би се нерешени предмети бугарских судова у којима су странке бивши бугарски поданици, а сада поданици Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца по Нејском Уговору, могли окончати, Уговорне Стране су се споразумеле о следећем :

Нерешени предмети биће довршени од стране бугарских судова, пошто странке буду позиване на рочишта у смислу предвиђених одредаба предње конвенције.

Исто тако и на рочишта при вишим судовима, странке ће бити позиване, сем путем Службених Новина, још и посебним позивима.

По овим предметима донете одлуке од стране бугарских судова, биће извршване на територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца с обзиром на услове предвиђене у предњој конвенцији.

Закључено у Софији 26-ог Новембра 1923 г.

И састављено у два оригинална примерка на српском и бугарском језику.

(м. п.) М. М. РАКИЧ с. р.

(м. п.) Д-р. МИЛЕТА НОВАКОВИЧ с. р.

¹ TRADUCTION.

No. 642. — CONVENTION RELATIVE A L'ASSISTANCE JUDICIAIRE,
CONCLUE ENTRE LE ROYAUME DE BULGARIE ET LE ROYAUME
DES SERBES, CROATES ET SLOVÈNES, SIGNÉE A SOFIA LE
26 NOVEMBRE 1923.

LE ROYAUME DE BULGARIE et LE ROYAUME DES SERBES, CROATES ET SLOVÈNES, désireux de conclure une Convention relative à l'assistance judiciaire, ont désigné à cet effet, comme leurs plénipotentiaires :

SA MAJESTÉ LE ROI DES BULGARES :

M. Christo KALFOFF, Ministre des Affaires étrangères, et
M. Joseph FADENHECHT, Docteur en droit, ancien Ministre de la Justice et Professeur à l'Université de Sofia ;

SA MAJESTÉ LE ROI DES SERBES, CROATES ET SLOVÈNES :

M. Milan RAKITCH, Ministre Plénipotentiaire et Envoyé extraordinaire, et
M. Mileta NOVAKOVITCH, Docteur en droit et Professeur à l'Université de Belgrade.

Lesquels, après avoir échangé leurs pleins pouvoirs reconnus en bonne et due forme, sont convenus des dispositions suivantes :

A. COMMUNICATION D'ACTES JUDICIAIRES ET EXTRAJUDICIAIRES ET COMMISSIONS ROGATOIRES.

Article 1.

Les Parties contractantes s'engagent, en matières civile et commerciale, à faire signifier réciproquement, par l'intermédiaire des autorités compétentes, les citations ou autres actes et à faire exécuter les commissions rogatoires dans la forme prescrite par la législation de l'Etat requis ou dans la forme spéciale demandée par l'autorité requérante, pourvu que cette forme ne soit pas contraire à la législation de l'Etat requis.

Ces actes et commissions rogatoires seront rédigés dans la langue officielle de l'Etat requérant

Toutes les pièces et lettres d'envoi concernant l'exécution des commissions rogatoires et la signification des actes judiciaires et extrajudiciaires seront exemptes de légalisation et seront revêtues du sceau de l'autorité judiciaire qui les aura délivrées.

Leur transmission sera effectuée directement par l'autorité judiciaire compétente de l'Etat requérant à l'adresse de l'autorité judiciaire compétente de l'Etat requis.

Les pièces privées et les actes accompagnant une commission rogatoire ou une citation ne seront pas soumis à une nouvelle taxe dans le pays requis.

Les dispositions du présent article ne s'opposent pas à la faculté, pour les Parties contractantes, de faire signifier directement, par les soins de leurs agents diplomatiques ou fonctionnaires consulaires, toutefois sans contrainte, les actes de procédure adressés à des ressortissants de l'Etat requérant.

¹ Traduit par le Secrétariat de la Société des Nations.

¹ TRANSLATION.

No. 642. — CONVENTION RELATING TO LEGAL ASSISTANCE CONCLUDED BETWEEN THE KINGDOM OF BULGARIA AND THE KINGDOM OF THE SERBS, CROATS AND SLOVENES, SIGNED AT SOFIA, NOVEMBER 26, 1923.

THE KINGDOM OF BULGARIA and THE KINGDOM OF THE SERBS, CROATS AND SLOVENES, being desirous of concluding a Convention relating to legal assistance, have appointed for this purpose as their plenipotentiaries :

HIS MAJESTY THE KING OF THE BULGARIANS :

M. Christo KALFOFF, Minister for Foreign Affairs, and new line M. Joseph FADENHECHT, Doctor of Law, former Minister of Justice and Professor at the University of Sofia ;

HIS MAJESTY THE KING OF THE SERBS, CROATS AND SLOVENES :

M. Milan RAKITCH, Minister Plenipotentiary and Envoy Extraordinary, and M. Mileta NOVAKOVITCH, Doctor of Law, and Professor at the University of Belgrade,

who, having exchanged their full powers, found in good and due form, have agreed upon the following provisions :

A. TRANSMISSION OF JUDICIAL AND EXTRA-JUDICIAL DOCUMENTS AND COMMISSIONS TO EXAMINE WITNESSES.

Article I.

The Contracting Parties reciprocally undertake, in civil and commercial cases, through the intermediary of the competent authorities, to cause summonses or other documents to be served and commissions to examine witnesses to be executed in the form prescribed by the laws of the State to which application is made or in a special form demanded by the authority making application, provided that such form is not in contravention of the laws of the State to which application is made.

These documents and commissions to examine witnesses shall be drawn up in the official language of the State to which application is made.

All documents and covering letters concerning the execution of commissions to examine witnesses and the service of judicial and extra-judicial documents shall be exempt from the necessity for legalisation and shall bear the seal of the legal authority delivering them.

They shall be transmitted direct by the competent legal authority of the State making application to the competent legal authority of the State to which application is made.

Additional fees shall not be levied, in the State to which application is made, in respect of private documents and papers accompanying a commission to examine witnesses or a summons.

The provisions of the present article shall not affect the right of the Contracting Parties to cause process to be served direct, though without constraint, through their diplomatic agents or consular officials, on nationals of the State making application.

¹ Translated by the Secretariat of the League of Nations.

Article 2.

La signification des actes de procédure prévue à l'article 1er ne pourra être refusée que si l'Etat sur le territoire duquel elle devrait être effectuée, la juge de nature à porter atteinte à sa souveraineté ou à sa sécurité.

La preuve de la signification sera fournie au moyen, soit d'un récépissé, dûment daté et légalisé, émanant du destinataire, soit d'une attestation de l'autorité de l'Etat requis, certifiant les circonstances, la forme et la date de la signification.

Si la pièce à signifier a été transmise en double exemplaire, le récépissé ou l'attestation devra figurer sur l'une des copies ou y être annexé.

Article 3.

L'autorité judiciaire à laquelle une commission rogatoire est adressée, comme il est prévu à l'article 1er, sera obligée de l'exécuter, en usant des mêmes moyens de contrainte que pour l'exécution d'une commission émanant des autorités de l'Etat requis ou pour la suite donnée à une demande de ce genre présentée par une des Parties intéressées. Ces moyens de contrainte ne seront pas nécessairement employés, si l'objet poursuivi est d'assurer la comparution des Parties en cause.

L'autorité requérante sera, si elle le demande, informée de la date et du lieu où sera effectuée l'exécution des mesures sollicitées, afin que la Partie intéressée soit en mesure d'y assister.

L'exécution de la commission rogatoire ne pourra être refusée que :

1. Si l'authenticité du document n'est pas établie ;
2. Si, dans l'Etat requis, l'exécution de la commission rogatoire ne rentre pas dans les attributions des autorités judiciaires ;
3. Si l'Etat sur le territoire duquel l'exécution doit avoir lieu, la juge de nature à porter atteinte à sa souveraineté ou à sa sécurité.

En cas d'incompétence de l'autorité requise, la commission rogatoire sera transmise d'office à l'autorité judiciaire compétente du même Etat, suivant les règles établies par la législation du dit Etat.

Dans tous les cas où la commission rogatoire ne sera pas exécutée par l'autorité requise, celle-ci en informera immédiatement l'autorité requérante, en indiquant, dans le cas de l'alinéa 3, les raisons pour lesquelles l'exécution de la commission rogatoire a été refusée et, dans le cas de l'alinéa précédent, l'autorité à laquelle la commission a été transmise.

Article 4.

Les citations, les communications de dossiers, les dépositions et les interrogatoires des témoins, les rapports d'experts, les actes de procédure judiciaire et, en général, toutes les pièces concernant une affaire civile ou commerciale, délivrées, à la demande de l'une des Parties contractantes sur le territoire de l'autre Partie, seront dressées sur papier non timbré et délivrées gratuitement.

Les frais occasionnés par la signification des citations et autres actes judiciaires, ainsi que par l'exécution des commissions rogatoires, seront supportés par l'Etat requis.

La stipulation du premier alinéa ne s'applique qu'aux taxes régulièrement perçues et ne concerne ni les indemnités dues aux témoins et aux experts, ni les rétributions accordées aux fonctionnaires dans tous les cas où la loi prescrit leur participation à l'exécution des mesures demandées. Ces frais seront supportés par les Parties en cause et seront perçus suivant les lois de l'Etat sur le territoire duquel l'exécution a lieu.

Les frais dont il est question à l'alinéa précédent seront cependant à la charge de l'Etat requérant si les Parties en cause sont incapables de les acquitter.

Article 2.

A State may only refuse to effect service of process within its territory, as provided for in Article 1, if it considers that its sovereign rights would be infringed or its security endangered thereby.

Proof of service shall be furnished either by a duly dated and legalised receipt given by the addressee or by an attestation of the authority of the State to which application is made testifying to the circumstances, form and date of service.

If the document to be served is transmitted in duplicate, the receipt or attestation should be given on one of the copies or be attached thereto.

Article 3.

The legal authority to which a commission to examine witnesses, as provided for in Article 1, is addressed, shall be required to execute it and to use the same means of constraint for that purpose as when executing a commission of the authorities of the State to which application is made, or when giving effect to a request of that nature presented by one of the parties concerned. Such means of constraint shall not necessarily be employed if the object in view is to secure the attendance of the parties to the suit.

The authority making application shall, if it so requests, be informed of the date and place of execution of the measures demanded, so that the party concerned may be able to attend.

Execution of the commission to examine witnesses can only be refused :

- (1) If the authenticity of the document is not proved ;
- (2) If, in the State to which application is made, the execution of the commission does not lie within the competence of the legal authorities ;
- (3) If the State on whose territory execution is to take place considers that its sovereign rights would be infringed, or its security endangered thereby.

Should the authority to which application is made not be competent to deal with the matter, the commission shall be transmitted *ex officio* to the competent legal authority of the same State, in conformity with the laws of such State.

In all cases in which the commission is not executed by the authority to which application is made, such authority shall immediately notify to that effect the authority making application, indicating, in the case of sub-paragraph 3, the reasons for which the execution of the commission has been refused, and, in the case of the preceding sub-paragraph, the authority to which the commission has been transmitted.

Article 4.

Summonses, extracts from dossiers, the depositions and evidence of witnesses, reports of experts, records of judicial proceedings, and, generally, any documents relating to civil or commercial cases, furnished at the request of one of the Contracting Parties on the territory of the other Party, shall be written on unstamped paper and delivered free of charge.

The costs in connection with the serving of summonses and other legal documents and with the execution of commissions to examine witnesses shall be borne by the State to which application is made.

The provision contained in the first sub-paragraph only applies to fees which are regularly levied and does not cover the compensation of witnesses and experts or the fees paid to officials in all cases in which the law requires that they should take part in the execution of the desired measures. These costs shall be borne by the parties to the suit, and shall be collected in conformity with the law of the State on whose territory execution has taken place.

The costs referred to in the preceding sub-paragraph shall, however, be borne by the State making application if the parties to the suit are unable to pay them.

B. DROIT D'ACCÈS AUX TRIBUNAUX. CAUTION « JUDICATUM SOLVI ».

Article 5.

Les ressortissants de chacune des Parties contractantes auront toute liberté d'accès aux tribunaux de l'autre Partie et seront autorisés à les utiliser dans les mêmes conditions et de la même façon que les nationaux eux-mêmes. Notamment, aucune caution ni dépôt, sous quelque dénomination que ce soit, ne pourra être imposée, à raison soit de leur qualité d'étrangers, soit du fait qu'ils n'ont pas de domicile ou de résidence dans le pays, aux ressortissants de l'une des Parties contractantes ayant leur domicile dans les territoires de l'une des dites Parties, et qui seront demandeurs devant les tribunaux de l'autre Partie contractante.

Article 6.

Les condamnations aux frais et dépens du procès, prononcées par les tribunaux de l'une des Parties contractantes contre un demandeur dispensé de la caution ou du dépôt, en vertu soit de l'article 5, soit de la loi de l'Etat où l'action a été intentée, seront, sur une demande adressée par la voie diplomatique, rendues gratuitement exécutoires par l'autorité compétente de l'autre Partie contractante, conformément aux lois du pays.

Article 7.

Les décisions relatives aux frais et dépens seront rendues exécutoires sans que les Parties soient entendues, mais sous réserve d'un recours ultérieur de la Partie condamnée, conformément à la législation du pays où l'exécution doit avoir lieu.

L'autorité compétente pour statuer sur les demandes d'exéquatur, se bornera à examiner :

1. Si, d'après la loi du pays où l'arrêt a été prononcé, l'expédition de la décision réunit les conditions nécessaires au point de vue de son authenticité.

2. Si d'après la même loi, la décision a acquis force de chose jugée.

Pour satisfaire aux conditions prescrites par l'alinéa précédent, numéros 1 et 2, il suffira d'une déclaration de l'autorité compétente de l'Etat requérant, constatant que la décision a acquis force de chose jugée et qu'aucune voie ordinaire de recours n'est plus admise.

C. ASSISTANCE JUDICIAIRE GRATUITE AUX INDIGENTS.

Article 8.

Les ressortissants indigents de chacune des Parties contractantes seront admis, dans les territoires de l'autre, au bénéfice de l'assistance judiciaire gratuite, comme les nationaux eux-mêmes, en se conformant à la législation de l'Etat où l'assistance judiciaire gratuite est sollicitée.

Article 9.

Dans tous les cas, le certificat ou la déclaration d'indigence est délivré ou reçu par les autorités de la résidence habituelle du requérant, ou, à défaut de celles-ci, par les autorités de sa résidence

B. RIGHT OF ACCESS TO THE COURTS. « JUDICATUM SOLVI » SURETY.

Article 5.

The nationals of each of the Contracting Parties shall have free and ready access to the Courts of the other Contracting Party and shall be authorised to use them on the same terms and in the same manner as the nationals of the country concerned. More particularly, the nationals of one of the Contracting Parties who are domiciled in the territory of one of the said Parties and are bringing an action in the Courts of the other, shall not be required to give any surety or make any deposit under whatsoever designation, by reason either of their being foreigners or of their not possessing a domicile or a residence in the country.

Article 6.

Orders to pay the costs of an action made by the Courts of one of the Contracting Parties against a plaintiff who has been exempted from giving a surety or making a deposit in virtue either of Article 5 or of the law of the State in which the action was brought, shall, upon an application being submitted through the diplomatic channel, be made executory free of charge, by the competent authority of the other Contracting Party, in conformity with the laws of that country.

Article 7.

Decisions regarding costs shall be made executory without the parties being heard but subject to the subsequent right of appeal of the unsuccessful party in accordance with the laws of the country where execution is carried out.

The competent authority for hearing applications for execution shall restrict itself to considering :

(1) whether, according to the laws of the country where the order was made, the document containing the decision fulfils the required conditions in respect of authenticity ;

(2) whether, according to the same law, the decision has acquired the force of law.

To meet the requirements prescribed in the preceding sub-paragraphs (1 and 2) it will be sufficient if the competent authority of the State making application attests that the decision has acquired the force of law, and that no ordinary appeal against it is any longer possible.

C. FREE LEGAL ASSISTANCE TO THE POOR.

Article 8.

Poor nationals of both Contracting Parties shall, in the territories of the other Contracting Party, be entitled to free legal assistance in the same way as the nationals of that State, provided that they conform to the laws of the State in which free legal assistance is claimed.

Article 9.

In all cases the certificate or declaration of poverty is issued or received by the authorities of the State in which the applicant's habitual residence is situated, or, in default of such residence,

actuelle. Dans le cas où la résidence du requérant ne serait pas située sur le territoire des Parties contractantes, et que les autorités de sa résidence ne délivreraient pas ou ne recevraient pas de certificats ou déclarations de cette nature, il suffira d'un certificat ou d'une déclaration délivré ou reçu par un agent diplomatique ou un fonctionnaire consulaire du pays auquel appartient le requérant.

Article 10.

L'autorité compétente pour délivrer le certificat ou recevoir la déclaration d'indigence, pourra prendre des renseignements sur la situation de fortune du requérant auprès des autorités de l'autre Partie contractante.

L'autorité chargée de statuer sur la demande d'assistance judiciaire gratuite conserve, dans les limites de ses attributions, le droit de contrôler les certificats, déclarations et renseignements qui lui sont fournis.

D. EXÉCUTION DES JUGEMENTS ET TRANSACTIONS JUDICIAIRES EN MATIÈRE CIVILE ET COMMERCIALE.

Article 11.

En matière de juridiction contentieuse et gracieuse, les jugements, les ordres de paiement et autres arrêts rendus par les tribunaux civils ou commerciaux de chacune des Parties contractantes, ainsi que les transactions effectuées devant ces tribunaux, seront exécutoires sur les territoires de l'autre Partie contractante suivant les dispositions ci-après.

Les « certificats d'exécution » bulgares délivrés par les tribunaux bulgares en matière de lettres de change, conformément à l'article XIV de la loi sur l'exécution forcée, publiée dans le *Journal Officiel* N° 277 de 1897, auront, sur le territoire du Royaume des Serbes, Croates et Slovènes, la force d'un ordre de paiement.

Article 12.

L'exécution ne sera pas accordée lorsqu'il s'agit de droits de propriété ou d'autres droits réels sur des immeubles sis dans l'Etat auquel l'exécution est demandée.

Article 13.

L'exécution ne sera pas accordée au cas où elle servirait à faire valoir un rapport juridique ou une requête que, pour des raisons d'ordre public ou de morale, la loi du lieu de l'exécution ne reconnaît pas comme valables ou opérants.

Article 14.

L'exécution sur la base d'une décision judiciaire n'aura lieu qu'aux conditions suivantes :

1. Si le tribunal qui a statué sur la cause doit être considéré comme compétent aux termes de l'article 15 de la présente Convention ;
2. Si la décision a acquis force de chose jugée et si aucune voie ordinaire de recours n'est plus admise.

Article 15.

La compétence du tribunal qui a statué sur la cause, sera considérée comme établie dans le sens de l'article 14, chiffre 1, si, d'après les lois de l'Etat requis, un tribunal de l'autre Partie contractante pouvait être saisi de l'affaire.

by the authorities of the State in which he is residing for the time being. Should the applicant not be resident in the territory of either of the Contracting Parties and should the authorities of his country of residence not issue or receive certificates or declarations of this kind, it will be sufficient if a certificate or declaration is issued or received by a diplomatic agent or consular official of the country to which the applicant belongs.

Article 10.

The authority competent to issue or receive the certificate or declaration of poverty may make enquiries of the authorities of the other Contracting Party regarding the financial position of the applicant.

The authority appointed to deal with the application for free legal assistance shall be entitled, within the limits of its competence, to verify the certificates, declarations and information submitted to it.

D. EXECUTION OF JUDGMENTS AND JUDICIAL COMPROMISES IN CIVIL AND COMMERCIAL CASES.

Article 11.

In contentious and non-contentious cases, the judgments, orders for payment, and other decisions of the civil and commercial courts of either of the Contracting Parties, together with compromises agreed to in such courts, shall be executory in the territory of the other Contracting Party in accordance with the stipulations hereinafter set forth.

The Bulgarian "execution certificates" issued by the Bulgarian courts in respect of bills of exchange, in accordance with Article 14 of the law on compulsory execution published in the Official Journal No. 277, 1897, shall have the force of orders for payment in the territory of the Kingdom of the Serbs, Croats and Slovenes.

Article 12.

Execution shall not be granted in cases relating to property or other realty rights in respect of buildings situated in the State to which application for execution is made.

Article 13.

Execution shall not be granted in cases in which it would serve to establish a legal relationship or a claim, which the law of the place of execution does not, for reasons of public order and morality, recognise as valid or operative.

Article 14.

Execution on the basis of a legal decision shall only take place on the following conditions :

(1) If the court which gave judgment on the case is to be regarded as competent under Article 15 of the present Convention.

(2) If the decision has acquired the force of law and no ordinary appeal against it is any longer possible.

Article 15.

The competence of the court which gave judgment on the case shall be considered established within the meaning of Article 14, (1), if, according to the laws of the State to which application is made, the case was one which could be brought before a court of the other Contracting Party.

La compétence sera toujours considérée comme établie dans les cas suivants :

1. S'il s'agit d'une demande introduite par le porteur d'une lettre de change ou d'un chèque contre une personne obligée par la lettre de change ou le chèque, et s'il a été statué sur l'affaire par le tribunal du lieu considéré, d'après les lois appliquées par ce tribunal, comme lieu de paiement ;

2. Si, sur une demande reconventionnelle, le tribunal devant lequel la demande initiale était pendante, a statué conformément aux lois valables pour ce tribunal ;

3. Si les Parties en cause sont des commerçants et s'il a été statué sur une demande en exécution ou en résiliation d'un contrat ou en dommages-intérêts pour non-exécution ou exécution imparfaite, par le tribunal du lieu où le contrat doit être exécuté ;

4. Si les parties s'étaient, d'un commun accord, soumises préalablement à la compétence du tribunal qui a statué sur l'affaire.

Article 16.

L'exécution sur la base d'une transaction judiciaire n'aura lieu que lorsque cette transaction sera exécutoire suivant les lois du lieu où elle a été passée.

Article 17.

L'exécution ne sera pas accordée, même dans les cas où les conditions stipulées par les articles 11 à 16 seraient remplies, si la Partie obligée invoque contre l'exécution une des raisons suivantes :

1. La demande n'a pas été signifiée régulièrement au défendeur qui, pour cette raison, n'a pas pris part à la procédure sur laquelle est fondée la décision ;

2. Par suite d'une autre irrégularité de procédure, la personne contre laquelle l'exécution doit être opérée, n'a pu prendre part à cette procédure ;

3. D'après la législation du lieu où la décision a été rendue ou la transaction passée, cette décision ou transaction a cessé d'être exécutoire ;

4. D'après la législation du lieu de l'exécution, l'exception de la chose jugée s'oppose à la requête qui donne lieu à l'exécution.

La signification ne sera considérée comme régulière aux termes du chiffre 1, que si la demande a été signifiée, en personne, au défendeur ou bien à son représentant autorisé à recevoir ladite demande. Sur le territoire de la Partie contractante dont les tribunaux ont été saisis de l'exécution, la signification doit avoir été effectuée par les voies judiciaires ou de la manière prévue au dernier alinéa de l'article 1er.

Article 18.

La demande d'exécution émanant du tribunal ou de la partie en cause, devra être accompagnée des pièces suivantes :

1. D'une expédition de la décision judiciaire, avec les considérants, ou d'une expédition de la transaction ;

2. D'une déclaration officielle certifiant que la décision ou la transaction a acquis force de chose jugée et qu'aucune voie ordinaire de recours n'est plus admise.

Si la demande d'exécution est transmise par un tribunal, elle sera expédiée directement au tribunal de l'autre Etat où l'exécution devrait avoir lieu.

Si une Partie en cause expédie la demande d'exécution directement au tribunal de l'Etat où l'exécution d'une décision ou d'une transaction devrait être effectuée, les pièces énumérées aux

Competence will always be considered as established in the following cases :

(1) Claims made by the holder of a bill of exchange or a cheque against an obligor under the said bill of exchange or cheque, in respect of which judgment has been pronounced by the court of the place which, according to the laws of such court, is considered to be the place of payment ;

(2) If, on a counter-claim, the court in which the original claim was pending pronounced judgment in accordance with the laws ordinarily applied by itself ;

(3) If, the parties to the suit are traders and if judgment has been pronounced in respect of an application for the execution or cancellation of a contract or for damages for non-execution or incomplete execution by the court of the place where the contract is to be executed.

(4) If the parties had mutually agreed beforehand to recognise the competence of the court which gave judgment on the case.

Article 16.

Execution on the basis of a judicial compromise shall only take place when such compromise is executory under the laws of the place where it was agreed to.

Article 17.

Execution shall not be granted, even in cases in which the conditions laid down in Articles 11 to 16 have been fulfilled, if the obligor opposes execution on one of the following grounds :

(1) that the claim was not properly served on the defendant, and that, on that account, he did not take part in the proceedings on which the decision was based ;

(2) that, on account of some other irregularity of procedure, the party against whom execution is to be carried out was prevented from taking part in the proceedings ;

(3) that, according to the law of the place where the decision was given or the compromise agreed to, such decision or compromise has ceased to be executory ;

(4) that, according to the law of the place of execution, the *exceptio rei judicatae* bars the claim in respect of which execution is to take place.

Service shall only be considered to be in due form within the meaning of (1) if the claim was served on the defendant in person or on an agent authorised by him to accept service. In the territory of the Contracting Party whose courts have dealt with the question of execution, service must have been effected through judicial channels or as provided for in the last paragraph of Article 1.

Article 18.

An application for execution made by a court or by one of the parties to the suit must be accompanied by the following documents :

(1) A copy of the judicial decision together with details as to the grounds on which it was based, or a copy of the judicial compromise.

(2) An official declaration certifying that the decision or judicial compromise has acquired the force of law and that no ordinary appeal against it is any longer possible.

If the application for execution is communicated by a court, it will be forwarded direct to the court of the State where execution is to take place.

If a party to the suit forwards the application for execution direct to the court of the State where the execution of a decision or of a judicial compromise is to be carried out, the documents

24

un
ué
al,

ide

ide
ion

pé-

ion

cles
es :

son,

exé-

sée,

pose

ande
de-
tion,

rnier

ignée

pédi-

acquis

it au

at où
s aux

642

chiffres 1 et 2 de cet article, devront être légalisées par l'administration judiciaire centrale de l'Etat d'où elles proviennent.

Article 19.

L'autorité compétente de l'Etat requis statuera sur l'admissibilité de l'exécution, sans entendre la Partie obligée. L'exécution sera accordée, si les conditions stipulées à cet égard par les articles 11 à 16 sont remplies, et le tribunal n'examinera pas d'office si l'exécution devrait être refusée pour des raisons énumérées à l'article 17. Il est interdit au tribunal requis d'entrer dans l'examen du fond de l'affaire.

En cas de besoin, le tribunal requis pourra demander des explications au tribunal qui a pris la décision dont l'exécution est demandée ou au tribunal qui a demandé l'exécution.

Article 20.

Lorsque la demande d'exécution est formulée par un tribunal, l'autorité qui procède à l'exécution désignera, pour la Partie poursuivante, un représentant et en avertira le tribunal requérant. Les frais occasionnés par la désignation du représentant seront à la charge du tribunal qui a demandé l'exécution.

Article 21.

Si l'exécution est accordée, les mesures nécessaires pour l'effectuer seront prises immédiatement et d'office. La Partie obligée pourra, sauf la faculté de recours reconnue par les lois du pays, s'opposer à l'exécution en invoquant que l'une des conditions stipulées par les articles 11 à 16, fait défaut ou en invoquant contre l'exécution, l'une des raisons énumérées à l'article 17. Sauf dans les cas prévus à l'article 13 et aux chiffres 3 et 4 de l'article 17, les raisons à faire valoir contre l'exécution devront être invoquées dans les deux semaines à dater de la signification du mandat d'exécution.

Le tribunal compétent d'après les lois du pays statuera sur la demande de la Partie obligée.

Si la Partie obligée s'est opposée à l'exécution, elle pourra demander qu'il soit sursis, jusqu'à la décision du tribunal, à toutes les mesures d'exécution ne se bornant pas à assurer le recouvrement.

Article 22.

En tant que cette Convention ne contient pas de dispositions spéciales, les lois de l'Etat requis devront être appliquées pour effectuer l'exécution.

Article 23.

Lorsque, à défaut des conditions requises, l'exécution est refusée, le demandeur sera libre de se pourvoir en recours.

La demande d'exécution pourra, toutefois, être renouvelée par le tribunal ou par la Partie intéressée, si les conditions stipulées par la présente Convention se trouvent être remplies ultérieurement.

Article 24.

Les frais de justice occasionnés par l'exécution des décisions et des transactions judiciaires seront à la charge des Parties en cause et devront être acquittés suivant les lois en vigueur dans le pays où l'exécution a lieu ; ils seront, si la nécessité s'en présente, avancés par l'Etat requis.

specified under Nos. 1 and 2 of this article must be legalised by the Central Judicial Administration of the State from which they emanate.

Article 19.

The competent authority of the State to which application is made shall decide whether execution should be granted without hearing the obligor. Execution will be granted if the conditions laid down in Articles 11 to 16 have been fulfilled and the court will not, on its own motion, consider whether execution should be refused for the reasons specified in Article 17. The Court to which application is made shall not be entitled to go into the merits of the case.

If necessary, the court to which application is made may ask for explanations from the court which gave the decision in respect of which execution is applied for or from the court applying for execution.

Article 20.

When the application for execution is made by a court, the authority carrying out execution shall appoint a representative for the plaintiff and shall advise the court making application accordingly. The costs arising from the appointing of the representative shall be borne by the court applying for execution.

Article 21.

If execution is granted, the necessary steps for carrying it out shall be taken immediately *ex officio*. The obligor shall be entitled, apart from any right of appeal granted by the laws of the country, to oppose execution by claiming that one of the conditions laid down in Articles 11 to 16 has not been fulfilled or by pleading one of the grounds set forth in Article 17. Except in the cases provided for in Article 13 and under Nos. 3 and 4 of Article 17, the grounds on which execution is opposed must be pleaded within two weeks after the order for execution has been served.

The court which is competent according to the laws of the country will adjudicate on the application of the obligor.

If the obligor has opposed execution, he may apply for an order to the effect that, pending the court's decision, no steps be taken in connection with execution beyond such as are necessary to ensure recovery.

Article 22.

Except as otherwise provided in this Convention, execution shall be carried out in accordance with the laws of the State to which application is made.

Article 23.

When execution is refused by reason of the required conditions not having been fulfilled, the plaintiff shall be entitled to appeal.

The application for execution, however, may be renewed by the court or by the party concerned if the conditions laid down in the present Convention have subsequently been fulfilled.

Article 24.

The legal expenses arising out of the execution of decisions and judicial compromises shall be borne by the parties to the suit and shall be paid in accordance with the laws in force in the country where execution takes place. If necessary, they shall be advanced by the State to which application is made.

Si le remboursement desdits frais ne peut être obtenu des Parties, ils seront supportés par l'Etat requérant.

Les taxes qu'il y aurait lieu d'acquitter lors de l'exécution, seront fixées suivant les lois du pays où l'exécution doit être effectuée. L'exécution ne pourra, cependant, être retardée pour la raison que les taxes susmentionnées n'ont pas été acquittées.

Article 25.

Les arrêts rendus et les transactions passées sur le territoire de l'une des Parties contractantes auront, sur le territoire de l'autre Partie, même force et effet que les décisions et transactions ayant leur origine dans le pays, en tant que l'exécution y est recevable en vertu de la présente Convention.

Article 26.

La contrainte par corps, soit comme moyen d'exécution, soit comme mesure simplement conservatoire, ne pourra, en matière civile ou commerciale, être appliquée aux étrangers, ressortissants de l'une des Parties contractantes, dans les cas où elle ne serait pas applicable aux ressortissants du pays. Un fait qui peut être invoqué par un ressortissant domicilié dans le pays, pour obtenir la levée de la contrainte par corps, doit déployer les mêmes effets au profit d'un ressortissant de l'autre Partie contractante, même si ce fait s'est produit à l'étranger.

E. FAILLITES.

Article 27.

Lorsqu'une faillite est ouverte sur le territoire de l'une des Parties contractantes, et que le failli possède des biens meubles sur le territoire de l'autre, mais sans y être établi, il sera pourvu à la sécurité, à l'inventaire et à la remise au tribunal saisi de la faillite, des biens meubles susmentionnés, si demande en est faite par le tribunal saisi de la faillite.

A partir du jour où la demande adressée au tribunal compétent et tendant à pourvoir à la sécurité, ou à la remise desdits biens sera parvenue à ce tribunal, des gages ne pourront plus être légalement constitués sur la fortune pouvant faire l'objet de la remise. La remise au tribunal saisi de la faillite n'aura pas lieu, lorsque des droits de revendication ou de restitution, des droits de rétention ou des privilèges, des gages ou d'autres droits réels constitués avant le jour susindiqué, sont réclamés soit avant, soit après ce jour sur les biens qu'il s'agirait de remettre. Il en est de même lorsque la séparation de tels biens, notamment d'une succession, est demandée. Dans ce cas, il ne pourra être remis au tribunal saisi de la faillite que ce qui reste des biens après que lesdites prétentions auront été entièrement satisfaites.

Seront considérées comme appartenant à la fortune mobilière, des créances, même si elles sont garanties par hypothèque sur des biens immeubles.

Article 28.

Quant aux dispositions à prendre à l'égard des biens meubles qui, d'après l'article précédent, ne font pas l'objet de la remise, de même que tous les biens immeubles d'un failli, ces dispositions seront en tout cas de la compétence des tribunaux de l'Etat sur le territoire duquel les biens en questions sont situés.

Si ces biens y sont soumis à la vente forcée, l'excédent qui serait réalisé sur le prix de la vente, après avoir satisfait les créanciers qui y ont droit, sera remis au tribunal saisi de la faillite, conformément aux dispositions de l'article précédent.

If repayment of the said expenses cannot be obtained from the parties, they will be borne by the State making application.

Charges payable at the time of execution shall be fixed according to the laws of the country where execution is to be carried out. Execution may not, however, be delayed on account of the non-payment of such charges.

Article 25.

Decisions given and compromises agreed to in the territory of one of the Contracting Parties shall have the same force and effect in the territory of the other Contracting Party as decisions and compromises given or agreed to in the latter country, provided that execution is permissible in that country under the terms of the present Convention.

Article 26.

Bodily constraint, either as a means of execution or simply as a measure of precaution, may not, in civil or commercial cases, be employed in respect of foreigners who are nationals of one of the Contracting Parties, if it could not be so employed in respect of nationals of the country concerned. A circumstance which may be pleaded by a national domiciled in the country, in order to secure the removal of bodily constraint, shall be productive of the same effect in favour of a national of the other Contracting Party, even if such circumstance occurred abroad.

E. BANKRUPTCY.

Article 27.

If bankruptcy proceedings are instituted in the territory of one of the Contracting Parties and the bankrupt possesses movable property in the territory of the other Contracting Party, although not resident there, provision shall be made, if the Court trying the case so requests, for the safe-keeping of the said property, its inventorying and its transfer to the Court in question.

As from the day when the competent Court receives an application for provision to be made for ensuring the safe-keeping or transfer of the said property, the estate liable to transfer may no longer be legally pledged as security. Transfer to the Court trying the case will not take place if claims to the possession, restitution or retention of the said property are put forward or liens, pledges or other realty rights constituted before the above-mentioned date in respect thereof are claimed before or after such date. The same holds good when the division of such property is demanded, especially in the case of an inheritance. In such cases only the balance of the property remaining after the said claims have been fully satisfied shall be handed over to the Court trying the case.

Money claims, even if secured on immovable property, shall be considered as forming part of the bankrupt's movable estate.

Article 28.

The question as to the measures to be taken in respect of the movable property which, in accordance with the preceding article, is not to be transferred, and in respect of all the immovable property of a bankrupt, shall in all cases be within the competence of the Courts of the State in whose territory such property is situated.

If the property in question is subjected to forced sale in the said State, any surplus resulting from the sale, after the claims of the lawful creditors have been met, shall be handed over, in accordance with the provisions of the preceding article, to the Court before which the bankruptcy proceedings are pending.

Article 29.

Dans les faillites ouvertes sur le territoire de l'une des Parties contractantes, les créanciers, ressortissants de l'autre Partie, seront entièrement assimilés aux créanciers nationaux.

Lorsqu'à l'ouverture de la faillite on présume que des créanciers se trouvent sur le territoire de l'autre Partie contractante, l'ouverture de la faillite devra être publiée dans le *Journal Officiel* de l'autre Etat contractant et d'après les dispositions en vigueur dans cet Etat.

F. DISPOSITIONS FINALES.

Article 30.

La présente Convention entrera en vigueur le jour de l'échange des ratifications et elle conservera force obligatoire jusqu'à l'expiration d'un délai d'une année à courir du jour où l'une ou l'autre Partie contractante l'aura dénoncée.

En foi de quoi les Plénipotentaires respectifs y ont apposé leurs signatures et l'ont revêtue de leurs sceaux.

Fait à Sofia en double exemplaire, en langues serbe et bulgare, le 26 novembre 1923.

(L. S.) (Signé) M. M. RAKITCH.

(L. S.) (Signé) Dr. MILETA NOVAKOVITCH.

(L. S.) (Signé) CHR. KALFOFF.

(L. S.) (Signé) Dr. J. FADENHECHT.

ANNEXE

En vue de faciliter la liquidation des procès, en matière civile ou commerciale, pendants devant les tribunaux bulgares et dont les parties sont d'anciens ressortissants bulgares devenus, en vertu du Traité de Neuilly, ressortissants du Royaume des Serbes, Croates et Slovènes, les Parties contractantes sont convenues de ce qui suit :

Les procès pendants devant les tribunaux bulgares seront jugés par ces derniers ; les parties en cause seront convoquées d'après les règles établies par la Convention relative à l'assistance judiciaire.

De même, les convocations devant les cours d'appel seront, outre la publication dans le *Journal Officiel*, signifiées séparément.

Les décisions obtenues des tribunaux bulgares au sujet de ces procès, seront exécutoires sur le territoire du Royaume des Serbes, Croates et Slovènes, dans les limites prescrites par la Convention relative à l'assistance judiciaire.

Fait à Sofia, le 26 novembre 1923, en double exemplaire, en langues serbe et bulgare.

(L. S.) (Signé) M. M. RAKITCH.

(L. S.) (Signé) Dr. MILETA NOVAKOVITCH.

(L. S.) (Signé) CHR. KALFOFF.

(L. S.) (Signé) Dr. J. FADENHECHT.

Article 29.

In bankruptcy proceedings instituted in the territory of one of the Contracting Parties, the creditors who are nationals of the other Contracting Party shall be treated in exactly the same manner as creditors who are nationals of the country concerned.

When, on bankruptcy proceedings being instituted, there are believed to be creditors in the territory of the other Contracting Party, notice of such proceedings shall be published in the Official Journal of the other State, in accordance with the regulations in force in that State.

F. FINAL PROVISIONS.

Article 30.

The present Convention shall come into force on the day of the exchange of ratifications and shall remain in force until the expiration of one year from the day on which one or the other of the Contracting Parties denounces it.

In faith whereof, the respective plenipotentiaries have set their signatures and affixed their seals hereto.

Done in duplicate, at Sofia, on the 26th day of November, 1923, in the Serbian and Bulgarian languages.

(L. S.) (Signed) M. M. RAKITCH.

(L. S.) (Signed) DR. MILETA NOVAKOVITCH.

(L. S.) (Signed) CHR. KALFOFF.

(L. S.) (Signed) DR. J. FADENHECHT.

ANNEX.

With a view to facilitating the settlement of civil or commercial actions pending in the Bulgarian Courts, the parties to which are former Bulgarian nationals, who, by virtue of the Treaty of Neuilly, have become nationals of the Kingdom of the Serbs, Croats and Slovenes, the Contracting Parties have agreed as follows :

Actions pending in the Bulgarian Courts shall be decided by these Courts ; the parties to the suit will be summoned according to the rules established by the Convention relating to legal assistance.

In the same way summonses to the Courts of Appeal will be served separately, apart from publication in the Official Journal.

The decisions of the Bulgarian Courts in respect of these actions will be executory in the territory of the Kingdom of the Serbs, Croats and Slovenes within the limits prescribed by the Convention relating to judicial assistance.

Done in duplicate, at Sofia, on the 26th day of November, 1923, in the Serbian and Bulgarian languages.

(L. S.) (Signed) M. M. RAKITCH.

(L. S.) (Signed) DR. MILETA NOVAKOVITCH.

(L. S.) (Signed) CHR. KALFOFF.

(L. S.) (Signed) DR. J. FADENHECHT.